

KITEKINTÉS

A NEMZETKÖZI TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS RENDSZER (MISZON) FEJLESZTÉSE

VINOGRADOV, V. A.: Razvitie mezsdu narodnoj informacionnoj szisztemü po obscsesztvennum naukam c. előadása alapján (amelyet a szocialista országok akadémiai társadalomtudományi alelnökeinek 1980. évi prágai tanácskozásán tartott) GREGOROVICZ ANIKÓ tömörítvénye.

A MISZON tevékenységével hozzájárul azon célok eléréséhez, amelyeket a szocialista országok akadémiai társadalomtudományi alelnökeinek tanácskozása dolgozott ki, és amelyeket a szocialista országok társadalomtudományi intézményei közötti sokoldalú együttműködés távlati programja tartalmaz.

A MISZON sikeresen tesz eleget alapvető célkitűzéseinek:

- hozzájárul a sokoldalú együttműködési programban kijelölt kutatási feladatok információellátásához,
- ösztönzi a társadalomtudományi kutatások és az oktatás színvonalának emelését,
- hozzájárul a szocializmus vívmányainak és a szocialista életmódnak propagálásához, a szocialista demokrácia fejlesztéséhez,
- elősegíti a polgári ideológiával, reformizmussal és revizionizmussal szemben folytatott harcot.

A MISZON egyik fő feladata a társadalomtudományok aktuális kérdéseit tárgyaló, a szocialista országok szakirodalmát tükröző kiadványok közös előállítására. A MISZON fennállása óta (1976) harminc különböző közös kötetet és bibliográfiát jelentetett meg. Az 1979–1980 között megjelent témakötetek közül legjelentősebbek A szocialista közöség fejlesztése (az MTA Könyvtárának gondozásában jelent meg), A propaganda elméleti és gyakorlati kérdései a szocialista országok irodalmában, A kapitalizmus általános válságának elmélyülése, A maoizmus ideológiájának és gyakorlatának bírálata c. kötetek.

Az INION 1979–1980 között a MISZON-tagországok részére mintegy száz különböző információs kiadványt, társadalomtudományi referáló folyóiratok és bibliográfiák sorozatait küldte meg, mintegy húszezres példányszámban. Ezeket az értékes információs anyagokat a kijelölt nemzeti szervek (a MISZON-t alkotó akadémiai információs központok – Magyarországon az MTA Könyvtára) továbbítják országon belül a témában érdekelt tudományos intézményeknek, párt- és állami szerveknek, oktatási és információs központoknak. A nagy érdeklődésnek örvendő INION bibliográfiai sorozatok létrehozásában

aktívan részt vesznek a nemzeti szervek, így a szocialista országok irodalma a régebbinél teljesebben képviselteti magát ezekben. Ma még nagy gond a kiadványok időben való megjelentetése, sok a késedelem.

A MISZON tevékenységét, szerepét a társadalomtudományi kutatások információ-ellátásában nagyra értékelték a pártszervek is. A kommunista és munkáspártok központi bizottságai nemzetközi és ideológiai kérdésekkel foglalkozó titkárainak 1979. évi berlini értekezletén, valamint a szocialista országok tudományos akadémiái képviselőinek XI. tallini értekezletén is elismerően nyilatkoztak a MISZON szerepéről a társadalomtudományi információ fejlesztésében; utóbbi értekezlet a sokoldalú társadalomtudományi együttműködés feladatai megvalósításában vár segítséget a MISZON-tól.

Jelentős esemény volt a MISZON életében az 1978. évi várnai tudományos konferencia, mely „A tudományos információ szerepe a társadalomtudományok fejlesztésében a szocialista országokban és a MISZON feladatai” címet viselte. Harminchat előadás és hozzászólás keretében a résztvevők elemezték a társadalomtudományok fejlődésének irányait, a tudomány és az információ kölcsönhatását, rámutattak a MISZON kiépítésének legfontosabb feladataira és megoldásuk módjaira. A konferencia anyaga nyomtatásban is megjelent.

1979-ben a MISZON létrehozásáról szóló megállapodáshoz csatlakozott a Vietnami Szocialista Köztársaság Társadalomtudományi Bizottsága is. Növekedett a MISZON nemzetközi tekintélye: képviselői részt vettek az európai információs és dokumentációs központok tanácskozásain, munkája iránt számos információs szervezet érdeklődik.

A MISZON életéhez, működéséhez tartoznak a tanácskozások, konferenciák. Négy év alatt négy MISZON Tanács ülésre (a vezetők évi értekezlete), tizenhárom szaktanácskozásra került sor. Az 1979. év bővelkedett ilyen találkozásokban, mint a MISZON Tanács IV. ülése (Budapest), a MISZON AIR (Automatizált Információs Rendszer) nyelvi ellátásának kérdései (Mogiljany), az állománygyarapítás fejlesztése (Prága), a MISZON AIR állandó munkacsoportjának értekezlete (Berlin).

A MISZON talán legfontosabb – s egyben legbonyolultabb – feladata az Automatizált Információs Rendszer (AIR) létrehozása és üzembe helyezése. A szocialista országok akadémiái képviselőinek XI. tanácskozása is rámutatott erre, és hangsúlyozta, hogy az ügy érdekében az akadémiáknak szervezési, anyagi-technikai és személyzeti segítséget kell adniuk a nemzeti szerveknek, s a rendszer kiépítésével kapcsolatos feladatokat be kell iktatni az akadémiai tudományos tervekbe. A MISZON AIR létrehozásának feltétele az INION Integrált Automatizált Információs Rendszerének működtetése; e téren 1979-ben végzett lényeges munkálatok következtében 1980-ban már beindultak a „visszakérés” és az „információs kiadványok” elnevezésű alrendszerek. Jelenleg havonta 3000 dokumentumot visznek be a bázisba. A közgazdasági adatbázisban 1980-ra 30 000 dokumentumot fognak számon tartani. Az automatizált rendszerben a kiadványok útja lerövidül, pl. a bibliográfiai sorozatok egyes számai 3 hónappal előbb jelennek meg mint régebben. (1980-ban a Közgazdaságtudományi Bibliográfia 8. száma már ilyen úton jelent meg.)

Az INION a dokumentumok adatait mágnesszalagon rögzíti és átadja a nemzeti szerveknek saját felhasználásra. Az első mágnesszalagot kísérleti céllal átadta a Bolgár Tudományos Akadémiának és a Lengyel Tudományos Akadémiának (azóta megkapták

a MISZON többi résztvevői, köztük a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára is – a töm.).

Az automatizált rendszer kiépítésében jelentős előrehaladást hozott a MISZON AIR állandó munkacsoportjának tevékenysége. A munkacsoport megfogalmazta az AIR 1981–1985. évi távlati tervét, vagyis a MISZON AIR teljes kidolgozásának és üzembe helyezésének ütemtervét, továbbá kidolgozta az automatizált rendszer műszaki tervét és egyéb alapküldeményeket.

A kijelölt nemzeti szervek – nemzeti kereten belül – intenzív munkát folytatnak egyfelől a saját nemzeti automatizált információs rendszer kiépítésében, másfelől a MISZON AIR feladatainak kidolgozásában. Ennek egyik leghatásosabb példája a Bolgár Tudományos Akadémia Tudományos Információs Központja és a SZUTA INION közötti eredményes együttműködés. Létrejött a Moszkva–Szófia on-line telefonösszeköttetés, amely segítségével a bolgár tudósok számára hozzáférhetővé válnak a vezető szerv adatbázisának – egyelőre közgazdasági témájú – dokumentumai. Az automatizálás jelen szakaszának kiemelt feladata a terminálhálózat kiépítése. A kezdetben szokványos telefonkábelén közvetített információkat 1980-ban már rendszeresítették: heti háromszor három órára áll rendelkezésre külön telefonkábel, amelyen lekérhető, ill. megkaphatók az igényelt információk, utóbbiak annotált bibliográfiai tételekként jelennek meg a Videoton gyártmányú display-ken. A kísérlet számos értékes tapasztalatot hozott, ugyanakkor rámutatott a hiányosságokra is, pl. a gyorsnyomtató nélkülözhetetlenségére. Az előadó reményét fejezte ki, hogy 1980–1981-ben más nemzeti szervvel is létrejöhet ilyen kapcsolat.

Igen nagy erőfeszítéssel folyik a munka a MISZON AIR nyelvi ellátásában. Az eddigi munkaforma azonban nem tette lehetővé, hogy a szakemberek a vitatott kérdésekben egységes nézőpontot alakítsanak ki, s hogy a megoldásokat minél előbb dolgozzák ki. E cél érdekében 1980 márciusában Moszkvában egy hónapos időtartamra összehívták a MISZON információs központjainak automatizálási szakembereit, hogy közös munkával lendítsék előre a MISZON nyelvi-program és technikai ügyét. Az új munkaforma meghozta az eredményt: elkészült a MISZON AIR műszaki tervének első – a rendszer alapjául szolgáló – változata, döntés született a munkalapok tervezetének elfogadásáról, számos kérdés tisztázódott a rubrikátor, teaurusz, indexelési metodika stb. terén, így a döntések nyomán a vezető szerv elkészíti a MISZON AIR nyelvi ellátása c. dokumentumot.

Összesítve elmondható, hogy a MISZON AIR felépítésével kapcsolatos munkák sikeresen fejlődnek, a reális üzembe helyezés azonban az akadémiák komoly támogatását igényli. E vonatkozásban V. A. Vinogradov egységes műszer- és berendezésselátást javasolt a szocialista országok termékeiből –, ez szükség esetén műszercsere útján is lebonyolítható.

A MISZON-ban végzett munka a szocialista országok társadalomtudományi információs szakemberei közös erőfeszítéseinek előnyére mutatott rá. Az 1981–1985. évi távlati terv tartalmazza mindazon feladatokat, amelyeket a szocialista országok a társadalomtudományokban aktuálisnak tartanak, valamint az automatizált rendszer bevezetéséhez nélkülözhetetlen megoldások sorát, vagyis olyan feladatok megvalósítását, amelyek a nemzetközi munkamegosztás alapján a társadalomtudományi információban a legnagyobb hatékonyságot eredményezik.